

Rekenkamer Hilversum
T.a.v. De heer Elenbaas
Postbus 9900
1201GM HILVERSUM

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER: 14 035
WWW.HILVERSUM.NL

DATUM 2 februari 2018
ZAAKNUMMER 438262
UW KENMERK
UW BRIEF VAN 17 januari 2018
BSN
BIJLAGEN
BETREFT Bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport Grip op
samenwerking

Geachte heer Elenbaas,

Hartelijk dank voor uw notitie met conclusies en aanbevelingen en het bijbehorende feitenrapport naar aanleiding van uw onderzoek naar Grip op samenwerking. We hebben deze met belangstelling gelezen. In deze brief geven wij allereerst een algemene reactie en vervolgens reageren we per thema op de aparte (geclusterde) conclusies en aanbevelingen.

Algemeen

We herkennen ons in de gepresenteerde feiten en de conclusies die u daaruit trekt. U geeft in uw notitie aan dat bij de meeste van de Hilversumse samenwerkingsverbanden sprake is van verlengd lokaal bestuur en dat er grip is op de samenwerking. Wij zijn blij met deze constatering, omdat wij ook zien dat de raad en wij zelf soms ook zoeken naar een goede balans tussen sturen en loslaten. Het gevoel onvoldoende grip te hebben, komt voor ons dan ook niet als een verrassing. Het aangaan van een samenwerkingsverband betekent echter dat je een deel van je autonomie opgeeft. De raad draagt op dat moment een deel van haar bevoegdheid over en geeft de portefeuillehouder een opdracht mee om haar doelen en belangen te vertegenwoordigen. Daaruit volgt automatisch meer afstand tussen de raad en de besluitvorming dan wel uitvoering. In ruil hiervoor is de verwachting dat het samenwerkingsverband effectiever, innovatiever en/of efficiënter kan functioneren dan dat de onderlinge deelnemers dat zelfstandig kunnen.

Daarbij benadrukken we dat er wel een groot verschil is tussen de verschillende samenwerkingsverbanden. Ieder samenwerkingsverband kent zijn eigen doelstelling, organisatievorm en dynamiek. Dit vraagt maatwerk bij het aangaan van en sturen op deze samenwerking. Dit maatwerk lezen we niet helemaal terug in de conclusies en aanbevelingen. We adviseren hier voldoende aandacht aan te besteden bij de verdere behandeling van dit rapport.

Het aangaan van een samenwerkingsverband of het overdragen van nieuwe taken vraagt naast maatwerk ook een zorgvuldige voorbereiding. Dat is het meest geschikte moment om te bepalen met welk doel het samenwerkingsverband wordt aangegaan en wat de beoogde resultaten en prestaties zijn. Ook kunnen dan afspraken worden gemaakt over het monitoren van de voortgang, het vervullen van de informatiebehoefte en het uitvoeren van periodieke evaluaties. Dat de start van een samenwerkingsverband het meest geschikte moment is deze discussie te voeren, neemt niet weg dat er later nog gerepareerd kan worden. We stellen dan ook voor om in ieder geval voor alle bestaande verbonden partijen een document op te stellen waarin het doel van de verbonden partij en enkele basisafspraken zijn opgenomen. Dit biedt de

gemeenteraad ook aanleiding om te discussiëren over de kaders die zij mee hebben gegeven aan de portefeuillehouders en of deze bijstelling of aanscherping behoeven. Vervolgens kunnen deze basisafspraken gemonitord worden in een dashboard, zoals ook door u voorgesteld.

Uw aanbeveling een strategische visie op samenwerking vast te stellen, kunnen wij van harte onderschrijven. We adviseren de raad dan ook in de nieuwe bestuursperiode een brede visie op samenwerking op te stellen. Deze visie kan richting geven aan strategische keuzes die we maken binnen en buiten de regio, zoals ten aanzien van de herindelingsvoorstellen van de provincie. Op basis van deze visie kunnen we een toetsingskader opstellen voor zowel de beoordeling van bestaande samenwerkingsverbanden, het aangaan van nieuwe als het overdragen van taken. Dit kader bevat in ieder geval bovenstaande aandachtspunten, zoals het formuleren van een heldere doelstelling en afspraken over informatie-uitwisseling en sturing. Voor deze visie kan worden opgesteld is volgens ons wel eerst een integrale visie op de toekomst van Hilversum nodig. Deze Hilversumse integrale visie bepaalt namelijk het doel waar we naartoe willen werken. Of en hoe we willen samenwerken is vervolgens een middel om dat doel te kunnen bereiken en kan daarom pas daarna worden bepaald.

Bij de discussie over een visie op samenwerking komen vervolgens diverse andere onderwerpen aan bod die u in uw conclusies en aanbevelingen ook benoemd. De verbinding hiertussen benoemen we in onze reactie hieronder.

Conclusies en aanbevelingen

Grip op samenwerking

Conclusie 1

Hilversum heeft in vrijwel alle samenwerkingsverbanden waarin de gemeente deelneemt grip op de samenwerking (verlengd lokaal bestuur). In het geval van de MRA (Metropoolregio Amsterdam) heeft Hilversum echter nauwelijks grip. Daar heeft Hilversum bewust gekozen voor sturing via de Regio Gooi en Vechtstreek (verlegd lokaal bestuur).

Bestuurlijke reactie

We delen de conclusie dat in vrijwel alle samenwerkingsverbanden sprake is van verlengd lokaal bestuur en er ook grip is op de samenwerking. Ten aanzien van de MRA herkennen we de conclusie dat bewust voor de huidige constructie gekozen is, maar er is volgens ons eigenlijk geen sprake van lokaal bestuur en dus ook niet van verlegd lokaal bestuur. De MRA is een op consensus gerichte netwerkorganisatie en hier vindt geen besluitvorming of uitvoering plaats. Wij zijn van mening dat de term lokaal bestuur daarom ook niet van toepassing is.

Behoeft raad aan grip en informatie

Conclusie 2

Hoewel er feitelijk voldoende mogelijkheden zijn om grip te houden op samenwerkingsverbanden, overheerst het gevoel bij raadsleden dat zij daarop juist onvoldoende grip hebben.

Conclusie 6

De informatie die de raad ontvangt is uitvoerig maar in onvoldoende mate toegesneden op politieke en lokale relevantie.

Aanbeveling 4

Verbeter de informatievoorziening. Zorg voor een dashboard per samenwerkingsverband (of voor de meest relevante verbanden), zodat de raad zicht krijgt op bestuurlijk relevante zaken.

Bestuurlijke reactie

Zoals hierboven geschetst herkennen we het gevoel van de gemeenteraad onvoldoende grip te hebben en de behoefte aan betere informatie. Dit blijft voor ons dan ook continue een aandachtspunt. U verwijst als voorbeeld naar het dashboard van de gemeente Venlo. Een deel van deze informatie is beschikbaar via de paragraaf Verbonden partijen in begroting en jaarrekening. Deze informatie kan wel verder worden uitgebreid en kan met name lokaler, actueler en dynamischer worden gemaakt en nog toegankelijker worden gepresenteerd. Daarnaast kunnen er ook andere vormen van informatie-uitwisseling worden

verkend, bijvoorbeeld een periodieke beeldvormende sessie over de stand van zaken en actuele ontwikkelingen van de diverse samenwerkingsverbanden. We stellen voor dit onderwerp mee te nemen in het hierboven genoemde toetsingskader. Dan kan de concrete behoefte van de raad op dit punt worden geïnventariseerd en vertaald naar generieke informatievoorzieningen voor alle samenwerkingsverbanden en aanvullend maatwerk voor specifieke verbanden.

Expliciete strategische visie

Conclusie 3

Er is geen expliciete, door de raad vastgestelde visie op samenwerking. Voor de langere termijn is er daarom geen formeel afwegings- en sturingskader voor besluitvorming over regionale samenwerking. Daardoor is consistent handelen over meerdere bestuursperiodes – vooral bij wijzigingen in het krachtenveld of in de motieven voor samenwerking – moeilijk.

Aanbeveling 1

Expliciteer de strategische visie op samenwerking en stel deze vast.

Bestuurlijke reactie

Deze conclusie en aanbeveling onderschrijven we. Zie onze reactie onder het kopje 'Algemeen'.

Vlotte besluitvorming en slagvaardigheid

Conclusie 4

De regionale besluitvorming gaat traag en de feitelijke realisatie laat dan ook lang op zich wachten.

Aanbeveling 2

Lever een bijdrage aan het vergroten van de slagvaardigheid van de samenwerkingsverbanden.

Bestuurlijke reactie

We herkennen de behoefte aan vlotte besluitvorming en slagvaardig handelen. Daar kunnen we het ook niet mee oneens zijn en maakt wat ons betreft ook onderdeel uit van de genoemde visie en het bijbehorende toetsingskader. We zijn ons tegelijkertijd wel bewust van de soms beperkte invloed die we hierin hebben en de procesmatige beperkingen die deels gegeven zijn met het zijn van een overheidsorgaan. De soms lange doorlooptijd geldt deels ook voor onze eigen besluitvorming en is inherent aan het proces waarin we een voorstel zorgvuldig en integraal willen voorbereiden en waarbij alle gremia een plek hebben en hun eigen voorbereidingstijd krijgen. Extra gremia zoals bij samenwerkingsverbanden, betekent ook extra tijd in het proces. Daarbij willen we graag een gezegde aanhalen die we geleerd hebben van Eberhard van der Laan: "Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder."

Afwijkend standpunt

Conclusie 5

Het is soms moeilijk om een afwijkend standpunt in te nemen ten opzichte van andere gemeenten in een samenwerkingsverband.

Bestuurlijke reactie

We herkennen deze conclusie. Vooral wanneer een besluit al is besproken binnen het samenwerkingsverband bestaat er weinig ruimte meer om hiervan af te wijken. Het gebeurt wel eens, maar dit heeft juridisch vaak weinig effect, of alleen voor de eigen gemeente. Daarbij bestaat een politiek risico om als onprettige samenwerkingspartner over te komen. Het is daarom belangrijk om aan het begin van een nieuw vraagstuk heldere kaders, inclusief de nodige onderhandelingsruimte, mee te geven aan de portefeuillehouder. Daarbij valt te denken aan meetbare kaders zoals een financiële bandbreedte, maar ook aan de waarden die Hilversum belangrijk vindt en waar de betreffende portefeuillehouder zich hard voor kan maken. Deze kaders kunnen wij wel nog actiever opvragen bij de raad en de wijze waarop wij dat doen kan ook onderdeel uitmaken van het toetsingskader.

Evaluaties samenwerkingsverbanden

Conclusie 7

Evaluaties van samenwerkingsverbanden richten zich hoofdzakelijk op de processen, sturing en structuur. Evaluatie van de meerwaarde van samenwerking raakt daardoor op de achtergrond.

Aanbeveling 5

Doe een periodieke evaluatie van de mate van grip op de samenwerking én de meerwaarde en resultaten van de samenwerking, om zo nodig en indien mogelijk bij te kunnen sturen.

Bestuurlijke reactie

Deze conclusie en aanbeveling onderschrijven we, zoals hierboven al nader toegelicht. Daarbij benadrukken we dat heldere doelstellingen aan de voorkant het makkelijker maken om hierover te verantwoorden en te evalueren. We adviseren dit onderwerp ook mee te nemen in de voorgestelde visie en toetsingskader.

Regiopodia

Aanbeveling 3

Gebruik de Regiopodia niet alleen voor informatie-uitwisseling maar gebruik ze ook voor het ontwikkelen van gemeenschappelijke kaderstelling en als platform voor het sluiten van coalities.

Bestuurlijke reactie

Deze aanbeveling is voor de raad.

Tot slot

We danken u voor het gedegen werk dat u heeft geleverd en kijken uit naar uw nawoord, de presentatie en de uiteindelijke behandeling in commissie en raad.

Hoogachtend,

de gemeentesecretaris,

D. Emmer

de burgemeester,

P.I. Broertjes

